İSTANBUL'DA YAŞAYAN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLER

İHTİYAÇ ANALİZİ RAPORU

Ceyda ACAR, Dr. Büşra SANDIKLI, Dr. Meltem MÜCAZ, Dr. Zekiye ÜLGER,

Yrd. Doç. Dr. Perihan TORUN

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi

Halk Sağlığı Anabilim Dalı

İstanbul - Ocak 2015

Bu rapor İstanbul'da yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilerin ihtiyaçlarının değerlendirileceği saha araştırması öncesi derlenen ve incelenen bilgilerin sunulması amacıyla hazırlanmıştır.

A. Yönetici özeti

Türkiye'ye göç eden Suriyeli sığınmacıların 5 Kasım 2014 itibariyle 1,6 milyonu aştığı tahmin edilmektedir. Göçün başladığı 2011 yılından beri bir yandan ülkelerine geri dönen ya da Avrupa ülkelerine geçiş yapanlar nedeniyle sayı azalırken, bir yandan da Türkiye'de dünyaya gelen bebeklerle artmaktadır.

İstanbul'da yaşayan Suriyeli sığınmacı nüfus, yerleşik nüfusa oranla az sayıda olması nedeniyle problem oluşturacak gibi görünmese de, aşağıda sıralanan nedenlerle bu nüfusun göz ardı edilmemesi ve verilen hizmetlerin dikkatle planlanması önemlidir:

1. İstanbul'un nüfus büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda sığınmacıları kabullenmeyen kişi sayısının, dolayısıyla tepkilerin de muhtemelen çok olması,
2. İstanbul'da yaşamanın maddi bedelinin yüksek olması,
3. Dağınık yaşayan sığınmacılara yardım ulaştırmada ve hizmet götürmede engeller,
4. Nüfusun dil ve kültürel açılardan Doğu ve Güney Doğu illerimiz kadar Suriyeli misafirlerimize yakın olmaması,
5. Bir salgın hastalık durumunda etkilenecek kişi sayısının fazla olması.

Bu çalışma İstanbul'da yaşayan Suriyeli sığınmacıların sorunları konusunda var olan bilgilerin hızla derlenmesi ile yardım ve desteklerin etkin ve ihtiyaç odaklı olmasının sağlanması, ayrıca bilgi eksikliğinin de ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada insani yardım odaklı çalışan STK'lar, Suriyeli sığınmacılara yapılan yardımlarla ilgili internet haberleri, Suriyeli sığınmacılarla İstanbul'da yapılmış ihtiyaç analizleri ve Suriye okulları haberleri taranmıştır. Ayrıca, Türkiye genelinde yapılmış çalışmaların İstanbul'a genellenebilir sonuçlarından da faydalanılmıştır.

İstanbul ilinde yaşayan Suriyelilerin coğrafi dağılımını, verilen hizmetleri ve ihtiyaçları tanımlayan kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Verilerinden faydalandığımız üç ihtiyaç analizi de İstanbul'da yapılmış olmakla birlikte 2013 yılına ait olduklarından, sonuçlar hızla değişmekte olan durumu yansıtmayabilir. Ayrıca, bu raporlar dar kapsamlı olup ilgili STK'ların kendi küçük ölçekli hizmetlerini planlamaya yöneliktir.

İstanbul'da belli semtlerde kümeleşen sığınmacıların, genelde olumsuz şartlarda barınmakta olduğu ve yardımların çoğunlukla kamplara gitmekte olduğu bildirilmiştir. Güney-Doğuda yerleşik Suriyeli toplumda görüldüğü açıklanan kızamık, sıtma, çocuk felci gibi her iki toplumun sağlığını tehdit edebilecek bulaşıcı hastalıkların İstanbul'da görülme sıklığı konusunda bir bilgi mevcut değildir. Küçük çaplı psikososyal destek çalışmalarının yanında ilkokul düzeyinden lise düzeyine kadar eğitim veren Suriyeli okullarının açılması ve sağlık hizmetine erişim hakkının verilmesi gibi hizmetlerin de psikososyal durum üzerine olumlu etkisi olacağı düşünülebilir.

Araştırılan kaynaklarda belirtilen hizmetler, sorunlar ve ihtiyaçlar bir arada değerlendirildiğinde çalışmaların aşağıdaki konuların dikkate alınarak yapılmasının uygun olduğu düşünülmüştür:

1. ***İstanbul ilinde yaşayan Suriyeli toplumun, ihtiyaçlarının ve kendilerine verilen hizmetlerin ilçelere göre dağılımını tanımlayan kapsamlı bir çalışmanın yapılması gerekmektedir. Böylece hem güncel durumun anlaşılması hem de hizmetlerin ilçe düzeyinde çalışan kurum ve kuruluşlar tarafından paylaşımı mümkün olacaktır.***
2. ***Pek çok kurum ve kuruluş sığınmacılardan veri toplamaktadır. Bu verilerin bir arada değerlendirilerek hizmet ve kararların yönlendirilmesi amacıyla kullanılması hizmetin bilgiye dayanması açısından önemlidir.***
3. ***Tüm göçmen hizmetlerinde yapıldığı ve bazı çalışmalarda da belirtildiği üzere, Suriyeli göçmenlerle ilgili olarak yerel yönetim birimlerinin kayıt, insani yardım, eğitim, istihdam ve toplumsal tepkilerin kontrolü gibi alanlarda daha aktif rol oynamaları sorunların çözümü açısından yararlı olacaktır.***
4. ***Tüm hizmetlerin planlanmasında ve duyurulmasında hem Suriyeli misafirlerin hem de Türkiye vatandaşlarının hassasiyetlerinin birlikte dikkate alınması önemlidir. Bu amaçla planlama ve diğer çalışmalara bu gruplardan temsilcilerin katılması düşünülebilir.***
5. ***Toplumsal uyumu sağlamak ve etnik kökene göre ayrımcılığı engellemek amacıyla iki toplumu, hatta ülkemizde bulunan diğer göçmenleri de içine alan bir adalet anlayışıyla hizmetlerin planlanması; misafir toplumun "hak sahibi" olduğu hizmetler konusunda toplumun bilinçlendirilmesi gereklidir.***

6. ***Sağlık hizmetlerine erişim konusunda haklar verilmiş olmakla birlikte dil engeli başta olmak üzere bu hizmetlerin etkinliğini azaltacak faktörlerin belirlenmesi ve aşılması gerekmektedir.***
7. ***Sağlık hizmetine erişim dışında Suriyelilerin sağlık durumlarının tespit edilmesi de gerekmektedir. Örneğin aşılama durumları ve tüberküloz gibi bulaşıcı enfeksiyonların varlığı araştırılmalıdır.***
8. ***Dezavantajlı grup ve kişilerin sayısı ve ihtiyaçları, örneğin fiziksel engelli ve yatağa bağımlı kişilerin durumu değerlendirilmelidir.***
9. ***İki toplum arasında oluşabilecek güvenlik tehdidine karşı caydırıcılık ve cezalandırmaya yönelik düzenleme ve diğer önlemlerin alınması düşünülmelidir. Dilencilik yapan sığınmacıların ihtiyaç tespiti ve düzenli bir yardım desteği ile birlikte yaptırımlarla engellenmesi önemlidir.***
10. ***Açılan özel okullara müfredat desteği verilerek sisteme dahil edilmeleri her iki toplumun kaynaşması açısından önemlidir.***

Suriyeli göçmenlerin uzun sürecek bir misafirlik döneminde oldukları ve büyük bir kısmının ülkemize yerleşebileceği gerçeğinden hareketle, yardımlara dayanan geçici çözümlerden, eğitim, istihdam ve sağlık konularında kalıcı çözümlerin üretilmesi dönemine hızla geçilmelidir. Hizmetlerin verilebilmesi için hükümet düzeyinde bazı kararların alınması kadar, yerel yönetimlerin ve diğer kurumların kontrolü sağlayacak çalışmaları bir an evvel başlatması önem kazanmaktadır.

B. Genel durum

Türkiye'ye göç eden Suriyeli sığınmacıların 5 Kasım 2014 itibariyle 1,6 milyonu aştığı tahmin edilmektedir. Sığınmacıların % 14'ü kamplarda kalırken geri kalan 1,4 milyon civarında kişi Türkiye'nin farklı şehirlerine dağılmış şekildedir. 1 milyon 97 bin kadar sığınmacı kayıt altına alınmış olup geri kalan 500 binin üzerindeki kişi kayıtlı değildir.

Kamp dışında yaşayan sığınmacıların bazı sosyodemografik özellikleri AFAD'ın 2014'te, 7 bin 324 kişi üzerinde (% 51,4'ü erkek, % 48,6'sı kadın) İstanbul dışında yaptığı ulusal bir araştırmaya göre şu şekildedir:

%3,4'ü 1 yaş ve altı, %15,9'u 2-6 yaş arası, %14,7'si 7-12 yaş arası, %14,9'u 13-18 yaş arası, % 45,0'ı 19-54 yaş arası, %3,7'si 55-64 yaş arası, %2,4'ü 65 yaş ve üzerindedir.

Eğitim durumu ise, 6 yaş ve üzeri için, %18,8'i okuryazar olmayan, %9,5'i okuryazar, %33,0'ı ilkokul, %19,4 ortaokul, %24,7'si ortaokul, %13,2'si lise, %7,8'i üniversite mezunudur.

Meslekleri ile ilgili olarak aynı araştırma grubunda 3 bin 689 kişiye sorulduğunda, ordu çalışanı, hukukçu, sağlık çalışanı, mühendis, devlet memuru gibi kalifiye meslek sahiplerinin oranı binde 5 ile %6,4 arasında bulunmuştur. %49,9'u ise meslek sahibi değildir. Geri kalan kişiler ise zanaatkar veya tarım ve hayvancılık, el işçiliği gibi meslek sahipleridir (Tablo-1).

Tablo-1. Kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacıların meslek gruplarına göre dağılımı, Kasım 2014 (İstanbul hariç).

Kamp Dışında Yaşayan Suriyelilerin Mesleği	**Sayı**	**Yüzde (%)**
Mesleği Yok	1.841	49,9
Zanaatkar	359	9,7
El İşçiliği	264	7,2
Devlet Memuru	237	6,4
Tarım ve Hayvancılık	137	3,7
Operatör	111	3,0
Ofis Çalışanı	80	2,2
Mimar-Mühendis-Müteahhit	58	1,6
Ordu Çalışanı	17	0,5
Sağlık Çalışanı	34	0,9

Hukukçu	29	0,8
Yazar-Sanatçı	18	0,5
STK Çalışanı	1	0,0
Diğer	503	13,6
TOPLAM	**3,689**	**100**

Aynı çalışmada 15 yaş ve üzeri 4 bin 262 kişinin medeni durumları %3,5'i dul, %66,8'i evli, %30,3'ü bekârdır. 7 bin 380 kişiden %2,6'sı son bir ayda çalışmıştır. Geri kalan %97,4'lük çoğunluk son bir ayda çalışmayan nüfustur.[1]

Ulusal kamp dışı sığınmacı rakamının, yıllara göre aşağıdaki şekilde değiştiği tahmin edilmektedir:

- 2011: 300 kişi ile girişler başladı.
- 2012: 8 bin sığınmacı kayıtlara geçti.[2]
- 2013: Sayı 200 bine yükseldi. Sığınmacıların birçoğu kayıtsızdı. Sağlık hizmeti başvurularında, kurumlar tarafından ücret talebi mevcuttu.[3]
- 2014: 1,4 milyon sığınmacı mevcuttu; 500 bin kadarı kayıtsızdı.

Bu dönemde bir yandan ülkelerine geri dönen ya da Avrupa ülkelerine göçenler nedeniyle Türkiye'de yaşayan Suriyeli sayısı azalırken, bir yandan da son 3,5 yılda doğan Suriyeli bebek sayısının 60 bini aştığı iddia edilmektedir.[4] İstanbul'da resmi yetkililerin bildirdiğine göre 150 bin, bazı raporların öne sürdüğüne göre yaklaşık 330 bin Suriyeli olduğu tahmin edilmektedir.[4,5] 2013 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Suriyeli sığınmacıların Fatih (Kumkapı), Eminönü (Balat), Sultançiftliği, Şirinevler, Başakşehir (Şahintepe, Altınşehir,

[1] AFAD. *Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri*, 2014 (Anket çalışması Adana, Adıyaman, Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Osmaniye ve Şanlıurfa illerinde yapılmıştır). https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20140529153928-suriye%27den-turkiye%27ye-nufus-hareketleri,-kardes-topraklarindaki-misafirlik,-2014.pdf

[2] İnsan Hakları Araştırmaları Derneği. *2011 Yılı Türkiye İltica ve Sığınma Hakkı, İzleme Raporu,* 2012. http://www.ihad.org.tr/file/reports/2012/2011%20YILI%20TURKIYE%20ILTICA%20&SIGINMA%20HAKKI%20IZLEME%20RAPORU.pdf

[3] Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği – Eşit Haklar İçin İzleme Derneği. *Göz Ardı Edilenler, İstanbul'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar,* 2013. http://www.sosyaldegisim.org/2013/08/goz-ardi-edilenler-istanbulda-yasayan-suriyeli-siginmacilar/suriyeli-siginmacilar-goz-ardi-edilenler-raporu/

[4] Hacettepe Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO). *Türkiyede'ki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması,* 2014. (Araştırma, İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Kilis, Mardin, Adana, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Malatya illerini kapsamaktadır.) http://www.hugo.hacettepe.edu.tr/HUGO-RAPOR-TurkiyedekiSuriyeliler.pdf

[5] Amnesty International. *Left Out In The Cold, Syrian Refugees Abandoned by International Community*, 2014. http://www.amnesty.org/es/library/asset/MDE24/047/2014/en/f9a8340f-d247-4c84-b3b8-ce4e8cbebf0d/mde240472014en.pdf

Bayramtepe) Esenyurt, Sultangazi ve Ümraniye ilçelerinde yoğun olarak yaşadıkları tahmin edilmektedir.[6] İstanbul'da 244 kişiyi kapsayan, 28 kişi ile yapılan görüşmede; 116 çocuktan 80'i eğitim çağında olmakla birlikte hiç biri eğitimine devam edememektedir. Görüşülen kişilerden 3'ü engelli birey, 16'sı sürekli tedavi gereken hastalığı olan kişilerdir. İstanbul'a geliş nedenleri ise çoğunlukla tanıdıklarının olması ya da iş bulma beklentisidir.[7]

Her ne kadar diğer bazı illerle karşılaştırıldığında; İstanbul'da yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı nüfusa oranla az sayıda olması nedeniyle problem oluşturacak gibi görünmese de, aşağıda sıralanan nedenlerle bu nüfusun göz ardı edilmemesi ve verilen hizmetlerin dikkatle planlanması önemlidir:

1. ***İstanbul'un nüfus büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda sığınmacıları kabullenmeyen kişi sayısının, dolayısıyla tepkilerin de muhtemelen çok olması,***
2. ***İstanbul'da yaşamanın maddi bedelinin yüksek olması,***
3. ***Dağınık yaşayan sığınmacılara yardım ulaştırmada ve hizmet götürmede engeller,***
4. ***Nüfusun dil ve kültürel açılardan Doğu ve Güney Doğu illerimiz kadar Suriyeli misafirlerimize yakın olmaması.***
5. ***Bir salgın hastalık durumunda etkilenecek kişi sayısının fazla olması.***

C. Amaç

Bu çalışma İstanbul'da yaşayan Suriyeli sığınmacıların sorunları konusunda var olan bilgilerin hızla derlenmesi ile yardım ve desteklerin etkin ve ihtiyaç odaklı olmasının sağlanması, ayrıca bilgi eksikliğinin de ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır.

D. Yöntem

Çalışmada insani yardım odaklı çalışan STK'lar, Suriyeli sığınmacılara yapılan yardımlarla ilgili internet haberleri, Suriyeli sığınmacılarla İstanbul'da yapılmış ihtiyaç analizleri ve Suriye okulları haberleri taranmıştır. Ayrıca, Türkiye genelinde yapılmış çalışmaların İstanbul'a genellenebilir sonuçlarından da faydalanılmıştır.

[6] Mazlumder. *Türkiye'de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği,* 2013. http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf

[7] İstanbul Sığınmacılar Platformu. *Yok sayılanlar, Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar, İstanbul Örneği,* 2013. http://multeci.net/images/stories/1/Yok-Saylanlar-Raporu.pdf

Toplamda 30 STK'ya telefon, mail ve web sitesi yoluyla ulaşılmış, 24 STK'dan veri elde edilmiştir. STK'lardan İstanbul özelinde yapılan insani yardımlar hakkında bilgi istenmiştir. 2011-2015 yılları arasında Türkiye genelinde yapılmış 21 adet, 2013 yılında, İstanbul içinde yapılmış 3 adet raporun verileri kullanılmıştır. Araştırmalara internet taraması, araştırma merkezleri, hak savunuculuğu yapan STK'lar araştırılarak ulaşılmıştır. Söz konusu kurumlara internet yoluyla ulaşılamayan araştırmalarının varlığı ve aynı alanda başka STK'ların varlığı ile ilgili sorular sorularak bilgi istenmiştir. Ayrıca görüşülen STK'lar yolu ile bazı diğer araştırma merkezleri ve STK'lara da ulaşılmıştır. Tarama ile elde edilemeyen veya internet sitesi bulunmayan birçok Suriyeli derneğinin olduğu bilgisi de vakıflardan elde edilmiştir.[8] Okullar ile ilgili web taramasından elde edilen 24 haber araştırılarak 11 okula ulaşılmıştır.[9] Çalışma, İstanbul özelini araştırmaya yönelik olup, ulusal Suriyeli sığınmacı sorununa genellenebilir niteliktedir.

Suriyeli sığınmacılar hakkında yapılan araştırmalardan sadece ihtiyaç analizleri taranmıştır. Sığınmacılar ile ilgili haberler, STK faaliyet raporları, izleme raporlarından internet üzerinden ulaşılabilen çalışmalar incelenmiş olmakla birlikte, derlenerek rapora dâhil edilmemiştir. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar hakkında incelenen 21 rapor arasından 3'ü İstanbul özelinde hazırlanmış ihtiyaç analizleridir.[10, 11, 13] Araştırmalarda bilgi çatışmaları görülebilmektedir. Raporlarda birbiriyle çelişen ve doğrulanması gereken bilgilere rastlanılmaktadır.[12]

E. Temel ihtiyaç alanlarında sorun ve tespitler

İstanbul ilinde yaşayan Suriyelilerin coğrafi dağılımını, verilen hizmetleri ve ihtiyaçları tanımlayan kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Verilerinden faydalandığımız üç ihtiyaç analizi İstanbul'da yapılmış olmakla birlikte 2013 yılına aittir ve hızla değişmekte olan durumu yansıtmayabilir. Ayrıca, bu raporlar dar kapsamlı olup ilgili STK'ların kendi küçük ölçekli hizmetlerini planlamaya yöneliktir. Pek çok kurum ve kuruluş sığınmacılardan veri

[8] Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Hikmet Eğitim ve Kültür Vakfı.
[9] Suriye Can Okulları(Okmeydanı-Başakşehir), Kadimun Suriye Okulları(Esenler, Esenyurt), ASKON-İHH Okulu(Esenyurt), El Aksa Okulları(Başakşehir), Gözbebekleri İlkokulu(Bahçelievler-Sultanbeyli), Sıcak Yuva Vakfı tarafından yürütülen okul (Mavi Haliç Gençlik ve Spor Klübü Binası-Fatih), Saadetdere Kültür Merkezi, İkram Derneği-Suriye Okulu.
[10] İstanbul Sığınmacılar Platformu. *Yok sayılanlar, Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar, İstanbul Örneği,* 2013.
[11] Mazlumder. *Türkiye'de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği*, 2013.
[12] Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği – Eşit Haklar İçin İzleme Derneği. *Göz Ardı Edilenler, İstanbul'da Yaşayan Suriye'li Sığınmacılar,* 2013.

toplamakla birlikte bu verilerin bir arada değerlendirilmesi yapılmamakta ve hizmet ve karar vericilere kullanılabilir bilgiler sunulmamaktadır.

Suriyeli sığınmacılara yardımlar AFAD, Kızılay, İBB, kaymakamlıklar, müftülükler, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılmaktadır. Kaymakamlık ve müftülükler zaman zaman çeşitli kampanyalarla ayni ve nakdi bağışlar toplayarak yardımda bulunmaktadır. ***Bu yardımlar çoğunlukla kamplara gitmektedir. Bazı STK'lar İstanbul'da olan Suriye dernekleri ile işbirliği içinde yardım faaliyeti göstermektedir.***[13]

İstanbul İli içinde yardımlar yapan STK'lar, İHH, Yardımeli Derneği, İyilik-Der, Göç-Der, YYD, Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Derneği (İBC), Beşir Derneği, İnsan Vakfı, Cansuyu, Aziz Mahmut Hüdayi Vakfı, Hikmet Eğitim ve Kültür Vakfı, İDDEF, Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Verenel Derneği, Sadakataşı Derneği'dir. Sığınmacılarla ilgili ulusal ve İstanbul bazlı çalışmaların elde edildiği araştırma merkezleri ise; Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM), Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyasal Araştırmalar Merkezi (HUGO), Türk Tabipler Birliği (TTB), Mazlumder, Kamer Vakfı, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK), Uluslararası Ortadoğu Barış Araştırmaları Merkezi (IMPR), UNICEF ve Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD), Türk Arap İlişkileri Merkezi (TAİM)'dir.

1. Beslenme

İstanbul'da yapılan yardımlar ve raporlar araştırıldığında; sığınmacılara maddi yardımlar ve gıda yardımları devlet kurumları ya da STK'lar tarafından geçici olarak yapılmaktadır. Gıda yardımları genellikle kuru gıda şeklinde verilmekte olduğundan tüketilmesi için pişirilmesi gereken gıdalardır.[14] Oysa sığınmacıların yaşadığı evler depo, çadır, yıkıntı ve inşaat şeklinde olabilmektedir. Mutfak var olsa da yeterli temizlik şartları çoğu zaman sağlanamamaktadır. Yeterli ve temiz gıdaya çoğu zaman ulaşılamamaktadır. 2013 yılında yapılan ulusal bir durum analizi çalışmasında verilen araştırma sonucuna göre, görüşülen kişilerin %70' i (113 kişi) günde bir ya da iki defa yemek yediklerini söylemiştir.[15] Başka bir ulusal araştırmada ise "Beslenme konusunda yaşadığınız sorunlar nelerdir?" sorusuna % 21 oranında "Çoğu kez aç

[13] İyilikder, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İmkander.
[14] İnsan Vakfı, Yardımeli Derneği, İmkander, Sadaka Taşı Derneği, İyilik-Der, Beşir Derneği, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Verenel Derneği.
[15] Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar için Durum Analiz Raporu,* 2013. http://www.mavikalem.org/wp-content/uploads/2014/05/DURUM-ANALIZI-SURIYELI-SIGINMACILAR_SANLIURFA-2013-.pdf

kalıyoruz" cevabı alınmıştır.[16] TTB'nin 2014 yılında yaptığı ulusal bir araştırma sonucunda "Beslenme sorunlarının yaygınlığı göz önünde bulundurularak sığınmacı nüfus gıda güvencesizliği açısından değerlendirilmeli ve desteklenmelidir" önerisi de bulunmaktadır.[17] 2013 yılında, sağlık kurumlarına yapılan başvurularda yetersiz ve sağlıksız beslenmeden dolayı oluşan hastalıklar da tespit edilmiştir.[18] STK'lardan yalnızca birinden aş evi hizmeti verildiği şeklinde bilgi alınmıştır. Bu aşevi, her gün düzenli olarak 3 öğünlük, sıcak ve pişmiş yemek dağıtmaktadır.[19] Beslenme, yardımların sıklıkla yapıldığı kalemlerden biridir. Hem ulusal hem de İstanbul özelinde tüm yardımda bulunan kuruluşlarda gıda ve erzak yardımları kısmen de olsa bulunmaktadır. Ayrıca aş evi hizmeti ile gıda dağıtımı yapan kurumlar da mevcuttur.

2. Barınma

İstanbul'da belli semtlerde kümeleşen sığınmacılar, genelde olumsuz şartlarda barınmaktadır. Mutfak ve banyosu olmayan, su tesisatı bulunmayan, tek odada 7 – 8 kişi kalınan, tuvaletlerin ortak kullanıldığı evler araştırmaların tamamında söz edilen sorunlardandır. Ayrıca bu evlerin kiraları da çok yüksektir. Bazı sığınmacılar günlük 40 TL ödedikleri otellerde kalmaktadır. 2013 yılında yapılan bir araştırmada yapılan tespit şu şekildedir: "Mültecilerin kiraladıkları odaların 8-9 m^2 boyutlarında ve odaların en fazla yan yana üç yer yatağı ancak sığabilecek bir büyüklükte olduğu görülmektedir. Bu odaların, çok amaçlı olarak kullanıldığı düşünüldüğünde ödenen ücretlerin mülteciler açısından oldukça maliyetli olduğu anlaşılmaktadır. Bu tür barınaklar için aylık 350-600 TL arasında değişen kiraların ödendiği anlatılmıştır."[20] Barınma yardımları daha çok yardımsever insanların STK'lara ulaşan ihtiyaç sahibi sığınmacılara yardımları ile sağlanmaktadır. Maddi veya ayni şekilde yapılabilen barınma yardımları genel olarak geçici süreli sağlanabilmektedir.[19]

3. Giyim

Sığınmacılar savaştan kaçarak geldikleri için giysi ihtiyaçları fazladır. Özellikle mevsim değişikliklerinde kaban, atkı, bere vb. giysiler ve yaz ayları için gerekecek giysiye ihtiyaç

[16] Kamer Vakfı. *Suriyeli Sığınmacılar için İhtiyaç Analizi Anketi,* (Anket, Adıyaman, Diyarbakır, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa illerinde uygulanmıştır.)
http://www.kamer.org.tr/menuis/suriyeli_multeciler_ihtiyac_analizi_anketi.docx
[17] Türk Tabipler Birliği. *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu,* 2014.
http://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacirpr.pdf
[18] Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği – Eşit Haklar İçin İzleme Derneği. *Göz Ardı Edilenler, İstanbul'da Yaşayan Suriye'li Sığınmacılar,* 2013.
[19] Verenel Derneği
[20] Mazlumder. *Türkiye'de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği,* 2013. http://multeci.net/images/stories/1/Yok-Saylanlar-Raporu.pdf

bulunmaktadır. Sığınmacıların yaş aralığı geniş olduğundan her yaştan kadın ve erkek giysisine ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan ulusal bir çalışmada, "Genel olarak mültecilerin hep aynı elbiseleri giyme gibi bir durumla yüz yüze oldukları görülmektedir. Hep aynı elbise giyenlerin oranı % 71,0 gibi bir orana denk gelmektedir. Komşular ve çevre tarafından giysi yardımı yapılan kesim ise % 25,2'lik orandadır",[21] İfadelerine yer verilmiştir. STK, belediye, müftülük, kaymakamlık gibi kurumlar AFAD ve Kızılay ile birlikte özellikle kışlık giyecek yardımı sıklıkla yapmaktadır. İstanbul'daki sığınmacılara yardımda bulunan STK'ların tamamına yakını giyim yardımında bulunmaktadır.[22]

4. Temizlik – Hijyen

Kadın pedi, bebek bezi, hasta bezi gibi kişisel hijyen ürünleri en fazla ihtiyaç olan ve sürekli yenilenmesi gereken yardımlardır. Bazı yardım kuruluşlarının yardım kalemlerimde bebek – hasta ve kişisel hijyen malzemeleri ve bu tür ürünlerin düzenli olarak dağıtılmasının sağlık açısından önem arz etmekte olduğu belirtilmiştir.[23]

5. Ev yaşamı

Evlerde uyku, beslenme, temizlik için gerekli çamaşır makinesi şofben gibi elektrikli eşya, yatak-yorgan gibi mefruşat ürünleri, tencere, tabak gibi mutfak ürünleri, mobilya vb. tüm malzemelere gerek duyulmaktadır. Yapılan araştırmalarda ev eşyası ihtiyacı olduğunu söyleyen kişiler %40'a ulaşmaktadır.[24]

6. Güvenlik ve sosyal sorunlar

Bu konu hem Suriyeli sığınmacılar için hem de Türk vatandaşlarının toplumsal huzuru için önemlidir. Sığınmacıların zarar görebilirliği yüksek kesimi olan kadınlar ve çocuklar istismara yatkındır. Zorla evlendirilen küçük kızlar, tecavüz ve taciz vakaları, sığınmacıların dilenmesi, kamp bölgelerinde çıkan isyanlar vb. güvenlik sorunları mevcuttur. Tecavüz ve zorla evlendirme vakaları raporlarda genel olarak dillendirilen sorunlardandır.[25, 26] Güvenlik ile

---

[21] Kamer Vakfı. *Suriyeli Sığınmacılar için İhtiyaç Analizi Anketi,* (Anket, Adıyaman, Diyarbakır, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa illerinde uygulanmıştır.)
http://www.kamer.org.tr/menuis/suriyeli_multeciler_ihtiyac_analizi_anketi.docx

[22] İnsan Vakfı, Yardımeli Derneği, İmkander, Sadaka Taşı Derneği, İyilik-Der, Beşir Derneği, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Verenel Derneği.

[23] Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Verenel Derneği, İyilikder

[24] Kamer Vakfı. *Suriyeli Sığınmacılar için İhtiyaç Analizi Anketi,* (Anket, Adıyaman, Diyarbakır, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa illerinde uygulanmıştır.)
http://www.kamer.org.tr/menuis/suriyeli_multeciler_ihtiyac_analizi_anketi.docx

[25] Mazlumder. *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu,* 2014.
http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/m/a/mazlumder-kamp-disinda-yasayan-suriyeli-kadin-siginmacilar-raporu.pdf

ilgili sıkıntılar söz konusudur. Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi veren ya da İstanbul'da yapılmış herhangi bir çalışmaya erişilememiştir.

7. Sağlık

Sağlık hizmetlerine erişim 2014 yılından itibaren sığınmacıların elde ettikleri bir haktır. Sağlık kurumlarına borçlanma, sağlık hizmetine maddi sıkıntılardan dolayı erişememe gibi sorunların son düzenleme ile ortadan kalkması beklenmektedir**.** Sağlık desteği, sivil toplum kuruluşları tarafında daha çok ilaç yardımı, doğum yardımı gibi çalışmalar ile devam etmektedir. Sağlık misyonu yüklenmiş STK'ların doğum ve ilaç yardımı gibi çalışmaları mevcuttur.[27] Suriyeli sığınmacılar artık sağlık hizmetlerinden –kayıtlı oldukları takdirde- faydalanabileceklerdir. STK'ların yaptığı doğum, ilaç gibi sağlık yardımlarına ihtiyacın azalacağı düşünülmektedir.[28] Verilen sağlık erişimi hakkının kullanılabilmesi ile ilgili sığınmacıların bilgi eksikliği sorunu mevcuttur. Dil sorunları, bilgilendirilmemeleri ve prosedürlerle ilgili fikir sahibi olmadıkları için sağlık hizmetlerinden faydalanamayan birçok sığınmacı söz konusudur. İstanbul'da yapılan araştırmalardaki mülakatlarda birçok sığınmacı dil bilmediğini, devlet dairesine ve hastaneye hiç gitmediğini, ya da gidenlerin taleplerinin karşılanmadığını belirtmiştir.[29, 30] Ulusal bir çalışmada sağlık hizmetlerine erişimin yanı sıra sağlık sorunlarının da bildirildiği görülmüştür. Kızamık, sıtma, çocuk felci gibi hem sığınmacıların hem de toplumun sağlığını tehdit edebilecek bulaşıcı hastalıkların Mardin'de görüldüğüne dair bilgi mevcuttur.[31] Kamp dışında yaşayan çocukların yarısının çocuk felci, üçte birinin ise kızamık aşısı olmadığı bildirilmektedir.[32]

8. Dil – Bilgi edinme – Resmi işlemler

Dil konusunda genelde Arapça tercüman desteği ihtiyaca binaen bulunmaya çalışılmaktadır. Ancak bir dernekte Suriyeli annelere Türkçe dersi verilmektedir. Ayrıca İSMEK'te verilen

---

[26] International Rescue Committee. *Dinliyor muyuz? Suriye Krizinden Etkilenen Kadınlara ve Kızlara Yönelik Taahhütlerimize Göre Davranmak,* 2014. http://www.rescue.org/sites/default/files/resource-file/IRC_AreWeListening_Turkish.pdf

[27] Yeryüzü Doktorları, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İnsana Değer Veren Dernekler Federasyonu

[28] Yeryüzü Doktorları, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

[29] Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği – Eşit Haklar İçin İzleme Derneği. *Göz Ardı Edilenler, İstanbul'da Yaşayan Suriye'li Sığınmacılar, 2*013. http://www.sosyaldegisim.org/2013/08/goz-ardi-edilenler-istanbulda-yasayan-suriyeli-siginmacilar/suriyeli-siginmacilar-goz-ardi-edilenler-raporu/

[30] İstanbul Sığınmacılar Platformu. *Yok sayılanlar, Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar, İstanbul Örneği*, 2013.

[31] Türk Tabipler Birliği. *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*, 2014. (Diyarbakır, Batman, Midyat, Savur, Mardin, Şanlıurfa ve Gaziantep) http://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacirpr.pdf

[32] AFAD. *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar 2013-Saha Araştırması Sonuçları, 2013.* https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30.12.2013_tr.pdf

yabancılar için Türkçe eğitimi de Suriyeli sığınmacıların başvuru yaptıklarında kayıtlı olmaları haricinde hiçbir şart aranmadan ve ücret talep edilmeden kullanabildiği lisan desteklerindendir. Ancak dil bilme ihtiyacından kaynaklanan sorunlar oldukça fazladır. Dil bilmeyen sığınmacılar sağlık hizmetleri, insani yardım gibi desteklerden yararlanamamakta, iş bulmakta sorun yaşamakta ve resmi işlemlerini gerçekleştirememektedir.[30]

9. Isınma

Barınma sorununun tetiklediği bir problem olan ısınma için gerekli yardım yapılmamaktadır. Evlerde ısıtma sistemleri çoğunlukla mevcut değildir. Yakıt yardımları yetersiz ve süreksizdir. Isınma sorunları sağlık problemlerini de beraberinde getirmektedir. [33,34] Isınma için gerekli yardımlar da genel anlamda STK'lar tarafından erzak yardımlarıyla birlikte yapılmaktadır. Ayrıca battaniye dağıtımları da ülke genelinde kampanyalarla ve devlet kurumlarıyla eş güdüm ile yapılabilmektedir. [35]

10. Eğitim

Eğitim, sığınmacıların uyumu, toplumla sosyal bağ kurma açısından da çok önemlidir. Savaştan kaçıp eğitim hayatı biten bir "kayıp kuşak" olmaması için en önemli araç eğitimdir.[36] Ayrıca, yerinden edilmiş okul çağı çocukları için korunma yöntemidir ve sömürüye karşı daha korunaklı bir ortam sağlamaktadır. Eğitim sığınmacıların uyumu, toplumla sosyal bağ kurma açısından da çok önemlidir. Okul çağındaki çocukların, üniversite okuyan ve yarım bırakan öğrencilerin Türkçe de öğrenerek kendi dillerinde eğitim almaları hem Suriyeli hem de Türk toplumun menfaatine olacaktır. ***Eğitim, uyum, güven, çatışmaların çıkmaması, istihdam imkânı gibi bir çok alanda kilit noktadadır***.

Bazı devlet okullarında sığınmacılar da eğitim alabilmektedir. Özel kurumlar ve devlet okullarında olan eğitim hizmeti yaygınlaştırılmaya ve bilgilendirilmeye ihtiyaç duymaktadır. İstanbul özelinde açılmış, ilkokul düzeyinden lise düzeyine kadar eğitim veren 11 okulun olduğu bilgisine ulaşılmıştır; (Tablo-2) fakat kaydına ulaşamadığımız diğer okullar da faaliyette olabilir.

---

[33] Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar için Durum Analiz Raporu*, 2013. http://www.mavikalem.org/wp-content/uploads/2014/05/DURUM-ANALIZI-SURIYELI-SIGINMACILAR_SANLIURFA-2013-.pdf

[34] İnsani Yardım İrtibat Grubu. *Suriye Çok Sektörlü İhtiyaç Analizi,* 2014. http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/141113MSNAExecutiveSummary_TR.pdf

[35] İnsan Vakfı, Yardımeli Derneği, İmkander, Sadaka Taşı Derneği, İyilik-Der, Beşir Derneği, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Verenel Derneği.

[36] UNICEF. *Suriye Krizi, Aylık İnsani Durum Raporu,* Eylül 2014. http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Suriye%20Krizi%20Ayl%C4%B1k%20%C4%B0nsani%20Durum%20Raporu%2016%20A%C4%9EUSTOS%20-%2015%20EYL%C3%9CL%202014.pdf

Tablo-2. İstanbul'da hizmet veren Suriyeli okulları[37, 38, 39]

İlçe	Okul Adı
Esenyurt	Kadimun Okulları
	Saadetdere Kültür Merkezi
	ASKON-İHH Suriye Okulu
Esenler	Kadimun Okulları
Başakşehir	El Aksa Okulları
	Suriye Can Okulları
	Suriye Okulu (İkram Derneği)
Okmeydanı	Suriye Can Okulları
Bahçelievler	Gözbebekleri İlkokulu
Sultanbeyli	Gözbebekleri İlkokulu
Fatih	Sıcak Yuva Vakfı (Mavi Haliç Gençlik ve Spor Kulübü Binası)

Ayrıca, bazı devlet okulları da Suriyeli öğrencileri kayıt etmiştir. Eğitimler Suriye müfredatına göre ve Arapça dilinde verilmektedir.[40] Sivil toplum desteği ile açılan okullarda çoğunlukla gönüllü Suriyeli öğretmenler eğitimci olarak görev almaktadır.[41]

11. Psikososyal durum

Savaş, yerinden edilme, yakınlarını kaybetme, muhtaç olma gibi birçok travmatik durumla yüz yüze olan Suriyeli sığınmacıların uyum sürecinin hızlanması ve kayıp nesil olmaması için sığınmacılara psikososyal destek verilmesi önemlidir. Özellikle kadın ve çocukların uğradığı suistimaller, taciz ve tecavüzler de psikososyal desteği gerektirmektedir. Kadınların yarısından fazlası (%52), kendilerinin veya yakınlarının psikolojik desteğe ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir.[42] İstanbul'da yapılan psikososyal desteklerden bazıları; çocuklarla ilgili yapılan çalışmalar, oyuncak dağıtımı ve etkinlikler haricinde, Suriye okullarının açılması, STK üyelerinin ve hayırseverlerin komşu oldukları Suriyeli sığınmacılar ile

[37] http://www.haberler.com/suriyeli-cocuklara-okul-aciliyor-5154704-haberi/
[38] http://www.basaksehir.bel.tr/manset/1734/suriye-okulu-nda-karne-heyecani?open=0
[39] http://www.basaksehir.bel.tr/manset/1526/basaksehir-de-suriye-okulu-acildi?open=0
[40] http://www.haberler.com/suriyeli-cocuklara-okul-aciliyor-5154704-haberi/
[41] http://www.aljazeera.com.tr/imzali-haberler/mufredat-suriyeden-diplomalar-libyadan
[42] AFAD. *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar,* 2014. https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/80-20140529154110-turkiye'deki-suriyeli-kadinlar,-2014.pdf

komşuluk ilişkileri yürütmesi vb. şekillerde olmaktadır. [43] Sağlık hizmetlerine erişim türünden hizmetlerin de psikosoyal durum üzerine olumlu etkisi olacağı düşünülebilir.

12. Dezavantajlı gruplar

Araştırmaların yapıldığı İstanbul dışındaki illerde % 0,6 - % 8,5 aralığında fiziksel engelli bulunması sebebiyle engelli ve yatağa bağımlı kişiler için de çalışmalara ihtiyaç vardır. Engelli sığınmacılara yönelik yapılan herhangi bir yardım çalışmasına rastlanmamıştır.

13. Türkiye'ye uyum

Sığınmacıların Türkiye'ye uyum sağlamasının yanı sıra Türk toplumunun da sığınmacıları kabullenmesi ve kaygı duymamaları için ucuz işçi çalıştırılmasına engel olma, sığınmacıların direkt devlet yardımlarından çok kendi idameleri için uzun vadeli çalışmalar ortaya koyma, sığınmacı haklarının kullanılabilmesine ortam sağlama gibi çalışmalar önemlidir. Toplumda sığınmacılara karşı kimi zaman dışlama, kimi zaman endişe, kimi zaman da sömürü gözlenmektedir. Sığınmacıların yük olduğu, onlara yardım etmenin daha az önceliği olduğunu ifade eden kişilerin oranı %50'yi aşmaktadır.[44] Eğitim, uyum, bilgilendirme gibi çalışmaların yapılmasında Türkiye'de faaliyet gösteren Suriye Dernekleri de önemli rol oynamaktadır.[45]

14. Gelir getiren iş

Sığınmacılar dil problemi gibi sebeplerle iş bulmakta zorlanmaktadır. Düşük ücretli, geçici işlerde çalışılmakta, kimi zaman ücret hiç alınamamaktadır. Bu gibi emek sömürüsü durumlarında sığınmacılar herhangi bir hak talebinde bulunamamaktadır. Yasal korumanın zayıflığı, sığınmacıların kendilerini ifade edememeleri ve maddi imkânsızlıkların çok yoğun yaşanması sebepleriyle sığınmacılar, düşük ücretlerde ve iş seçimi yapmaksızın, güvencesiz, süreksiz olarak çalışmaktadır. İstihdam ile ilgili devletin verdiği oturma izninde çalışma yasağı olduğu bazı çalışmalarda dile getirilmiştir.[46] İstanbul özelinde yapılan bir çalışmada 31 Ocak 2013 tarihinde dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma ŞAHİN tarafından yapılan basın açıklamasında çalışma izni konusunda adımların atıldığı açıklanmışsa da

[43] Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. http://www.sgdd.org.tr/Suriyeli-cocuklar-icin-Oyuncak-Kampanyasi-Son-gun-28-Kasim-i102,

[44] Hacettepe Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO). *Türkiyede'ki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması,* 2014. (Araştırma, İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Kilis, Mardin, Adana, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Malatya illerini kapsamaktadır.) http://www.hugo.hacettepe.edu.tr/HUGO-RAPOR-TurkiyedekiSuriyeliler.pdf

[45] Suriye Nur Derneği, Suriye Türkleri Derneği, Türkiye Suriyeli İş Adamları Derneği

[46] Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği – Eşit Haklar İçin İzleme Derneği. *Göz Ardı Edilenler, İstanbul'da Yaşayan Suriye'li Sığınmacılar,* 2013.

sığınmacıların bu konuda bilgi sahibi olmadığı belirtilmektedir.[47] Sığınmacılar çoğunlukla kayıt dışı ve geçici işlerde çalışmaktadır.[48] İnsani yardımlar, yapısı gereği geçici ve yetersizdir fakat STK'larda çalışma hayatına yönelik destek bulunmamaktadır.

F. Öneriler

Araştırılan tüm raporlar ve yardımların gösterdiği ortak ihtiyaç alanları temel insani ihtiyaçlardır: beslenme, sağlık, barınma, eğitim, hijyen, yeni doğan-anne ihtiyaçları, güvenlik, temizlik, ısınma, gıda dışı ürün yardımları, bilgi edinme ve dil sorunu, toplum uyumu ve dışlanma, çocuk işçiliği, dilenme, istismar edilme (çocuk gelin-para karşılığı zorla çoklu evlilikler-emek sömürüsü vb.), engelli grubun desteklenmesi, kolay incinebilir grubun (kadın-çocuk) özel ihtiyaçları konuları gündeme getirilmiştir.

Verilen hizmetler ve yukarıda belirtilen sorun ve ihtiyaçlar bir arada değerlendirildiğinde verilmesi planlanan hizmetlerde, aşağıdaki hususların dikkate alınmasının uygun olduğu düşünülmüştür:

1. **Bilgi ve veri kaynakları**

- İstanbul ilinde yaşayan Suriyeli toplumun ilçelere göre dağılımını, verilen hizmetleri ve ihtiyaçları tanımlayan kapsamlı bir çalışmanın yapılması hem güncel durumun anlaşılması, hem de hizmetlerin ilçe düzeyinde çalışan kurum ve kuruluşlar tarafından paylaşımı açısından önemlidir.
- ***Bilgi çatışmalarının ya da veri eksikliklerinin oluşmaması için karar ve hizmet vericilerin kullanabileceği türden verilerin düzenli ve ortak şemsiye altında, sürekli izlem ve değerlendirme amaçlı olarak toplanması önemlidir.***
- ***İhtiyaç, durum analizleri ve değerlendirmeleri yapan araştırma merkezlerinin de Suriyeli sığınmacılarla ilgili ortak bir çatı altında çalışması gerekmektedir.*** Böylece araştırma ihtiyacı, veri boşluğu olan alanlar görülebilecek ve hemen ihtiyaç duyulan verilere sahip olup hizmette kullanılabilecek bir koordinasyon ortaya çıkacaktır.
- ***Verilerin hizmet temelli toplanması,*** veri kirliliğine imkân verilmemesi ve verilerin ihtiyaç alanlarıyla birlikte ihtiyaç önceliklerini de belirleyebilmesi, yardım stratejisi geliştirilmesi için yol gösterici olması gerektiği düşünülmektedir.

[47] İstanbul Sığınmacılar Platformu. *Yok sayılanlar, Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar, İstanbul Örneği,* 2013. http://multeci.net/images/stories/1/Yok-Saylanlar-Raporu.pdf

[48] Amnesty International. *Left Out In The Cold, Syrian Refugees Abandoned by International Community*, 2014. http://www.amnesty.org/es/library/asset/MDE24/047/2014/en/f9a8340f-d247-4c84-b3b8-ce4e8cbebf0d/mde240472014en.pdf

- Sığınmacılara ait bir kayıt sisteminin olması verilecek tüm hizmetlerin organizasyonu ve oluşabilecek tüm sorunların kontrolü açısından önemlidir.
- Sığınmacılar bazen hiç kamu kurumlarına başvurmamakta bazen de maddi külfet ve prosedür yükü dolayısıyla kayıt yaptıramamaktadır. Kayıtların muhtarlıklardan emniyete kadar tüm birimlerde alınıp bir merkeze iletilebilir şekilde olması gerektiği raporlarda önerilmiştir. Bu işlem sırasında sığınmacıların hiçbir prosedür ve maddi talep ile karşılaşmamaları gerekmektedir. Ayrıca işlemlerin mümkünse, BMMYK ile işbirliği içinde yapılması gerektiği de tavsiye edilmektedir.[49]
- ***Kayıt, sağlık hizmetleri ve diğer kamu haklarından faydalanabilmek ve hakları öğrenebilmek için sığınmacılara yönelik bilgilendirme programları faydalı olabilir. Arapça, Kürtçe ve Türkçe olmak üzere broşürler ve TV kamu spotları oluşturulmalıdır. Broşürleri muhtarlıklar, STK'lar, sağlık kurumları gibi sığınmacıların ulaştığı alanlarda olması ve dağıtılması gerekmektedir. Şehrin farklı bölgelerinde oluşturulacak merkezlerde, sığınmacılar için Arapça-Kürtçe bilen ve sığınmacı hakları, yapılacak işlemlerle ilgili prosedürler hakkında detaylı bilgi sahibi görevliler danışmanlık hizmeti verilmesi düşünülebilir.***

2. İnsani yardım

Sınırdan giriş yapan kişi sayılarına bakıldığında,[50] sığınmacıların giderek artabileceği düşünülebilir. Ayrıca, sığınmacıların uzun sürecek bir misafirlik döneminde oldukları ve büyük bir kısmının ülkemize yerleşebileceği gerçeğinden hareketle,[51] yardımlara dayanan geçici çözümler yerine, eğitim ve istihdam ile kişilerin kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlayacak kalıcı çözümler bulunması gerekmektedir. Bu ara dönemde yardımların etkinliğini arttırmak amacıyla:

- İnsani yardımların sürekli ve ailenin/kişinin ihtiyacına yönelik olması,
- Yardımların ve yardım verilecek kişilerin önceliklendirilmesi,

[49] Mazlumder. *Türkiye'de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği*, 2013. http://multeci.net/images/stories/1/Yok-Saylanlar-Raporu.pdf

[50] Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu. *Suriye'li Mülteciler Krizi ve Türkiye, Sonu Gelmeyen Misafirlik,* 2013.

[51] Akademik Perspektif. *Suriyeli Mülteciler; Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları*, 2014. http://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35(1).pdf

- Diğer çalışmalarda da belirtildiği üzere, ***yerel yönetim birimlerinin özellikle; kayıt, insani yardım, eğitim, istihdam ve toplumsal tepkilerin kontrolü gibi alanlarda daha aktif rol oynamaları,*** [52, 53]
- Bazı raporlarda yer aldığı gibi, yardım malzemelerinin toplandığı ana merkezlerin bulunması ve depo şeklinde kullanılması,[52]
- Yardımlar tek elden yönlendirilmesi ile etkinliğin arttırılması,
- ***Hükümet, STK, özel sektör, kamu, toplum ve sığınmacıları da içine katan bir işbirliğinin yapılması,*** düşünülebilir.

3. Sağlık – Psikososyal destek

- Savaştan kaçan ailelerin birçoğu dağılmıştır. Farklı ülkelere sığınanlar ve Suriye'de kalanlar ile Türkiye'de olan sığınmacıların aile fertleri farklı ülkelerde kalmış olabilmektedir. Dağılan ailelerin birleştirilmesi, görüştürülmesi sığınmacılar için umut verici bir psikolojik destek faaliyeti olabilir.
- Çalışmalarda yer verilen tavsiyelerden biri olarak sığınmacılara uğraş terapileri yapılması hem psikolojik destek hem de meslek edindirmeye yönelik önemli bir çalışma olacaktır.
- Sağlık hizmetleri sağlık hizmetine ücretsiz erişme hakkının verilmesiyle birlikte ihtiyacın azaldığı bir alandır. Ancak dezavantajlı gruplar için evde bakım hizmetlerinin uygulanması da raporlarda yer verilen önerilerdendir.[54]
- ***Sağlık hizmetine erişim dışında sığınmacıların sağlık ihtiyaçları ile ilgili de araştırmalar yapılmalıdır. Bulaşıcı hastalıklar için aşılama gibi gerekli önlemler alınmalıdır (Örneğin tüberküloz). Sığınmacıların sağlık durumlarının tespitine, sağlık hizmetinin planlanması, hizmetin sunulacağı alanların tayini ve toplum sağlığı açısından bilgi birikimine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.***
- ***Sağlık Bakanlığı'nın 2013 yılında düzenlediği çocuk felci aşı kampanyası gibi geniş çaplı koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik verilmesi toplum sağlığı açısından önemlidir.***

4. Hukuk-Güvenlik desteği

---

[52] İstanbul Sığınmacılar Platformu. *Yok sayılanlar, Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar, İstanbul Örneği,* 2013.

[53] Mazlumder. *Türkiye'de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği*, 2013. http://multeci.net/images/stories/1/Yok-Saylanlar-Raporu.pdf

[54] İstanbul Sığınmacılar Platformu. *Yok sayılanlar, Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar, İstanbul Örneği,* 2013. http://multeci.net/images/stories/1/Yok-Saylanlar-Raporu.pdf

- Çalışma ve sosyal yaşamda, taciz ve çalışma karşılığını alamama gibi haksızlıklarla yüz yüze kalan sığınmacıların herhangi bir hak talebinde bulunduklarına araştırmamız sırasında rastlanmamıştır. Sığınmacıların bilgisizlik, dil sorunu gibi sebeplerle adalet arayışında olmayabilecekleri düşünülebilir.
- Başka ülkelere çıkış sorunu, araştırmalarda yer verilen, haklarla ilgili bir tartışma konusudur. Başka ülkelere çıkılması ve refah arayışlarının bir insan hakkı olması yanında göç sırasında ve sonrasında oluşacak istismar ve zorluklar yüzünden kısıtlama getirilmesi de gerekebilir. Çıkışlara sadece gidilecek yerin belirlenmiş ve insani bir yaşam standardı imkanının kanıtlanması halinde izin verilebilir.[55],[56]
- ***Dilencilik yapan sığınmacıların ihtiyaç tespiti ve düzenli bir yardım desteği ile birlikte yaptırımlarla engellenmesi gerekmektedir. Bu alanda bir çalışmaya rastlanmamıştır.***
- ***Toplumun, sığınmacıların oluşturacağı güvenlik tehdidine karşı da korunabileceği önlemlerin alınması gerektiği düşünülmektedir.***

5. Eğitim imkânı

- Açılan okulların resmi statülerinin olması ve müfredatlarının ortak oluşturulması ile sisteme dâhil edilmeleri hem devamlılıklarının sağlanması hem de kalitelerinin arttırılması için yararlı olabilir.
- ***Eğitim alamayan okul çağındaki kişilerin sayısı ile ilgili kapsamlı ve net bir sayıya ulaşılamamıştır. Eğitim hizmetlerinin planlanması için hangi eğitim döneminde kaç öğrenci olduğunun bilinmesi önemlidir.***
- Devlet okullarında da Suriyeli sığınmacılar için açılacak sınıflar ve Arapça bilen öğretmenlerin atanması ile eğitim sorunu azaltılabilir.
- Çocukların çalışmasını isteyen ailelerin olma ihtimaline karşı devlet çeşitli yaptırımlarla çocukların eğitimlerini zorunlu hale getirilmesiyle çözülebilir.
- Yetişkinlerin meslek kazanmasıyla ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Yetişkinler için meslek edindirme eğitimleri verilebilir.

---

[55] Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu. *Suriye'li Mülteciler Krizi ve Türkiye, Sonu Gelmeyen Misafirlik,* 2013. http://www.brookings.edu/~/media/research/files/reports/2013/11/18%20syria%20turkey%20refugees/usakbrookings%20report%20final%20version14november13.pdf

[56] Mazlumder. *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu*, 2014. (İstanbul, Ankara, İzmir, Gaziantep, Diyarbakır, Kilis, Şanlıurfa, Malatya, Batman, Hatay, Osmaniye, Van ve Bursa'da yapılmıştır) http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/m/a/mazlumder-kamp-disinda-yasayan-suriyeli-kadin-siginmacilar-raporu.pdf

- Gebelik ve annelik eğitimlerinin de gebeler ve lohusa dönemindeki anneler için bebek ölümlerini ve hastalıklarını azaltmak açısından büyük önem taşıdığı bazı çalışmalarda bildirilmektedir.[57]

5. İstihdam imkânı

- Çalışan sığınmacılar çoğunlukla kayıt dışı ve vasıfsız iş gücü olarak çalışmaktadır.
- ***Meslek edindirme kursları istihdam için bir fırsat sağlayabilir. Ticari meslek dernek ve vakıfları ile yapılacak işbirlikleri ile kurslar düzenlenerek iş sahibi olunması sağlanabilir.***
- Bu tip projelerin gerçekleştirilmesi için ***fon kuruluşları öncelik belirleyip çağrıya çıkabilirler.*** Böylece üniversite, kamu, sanayi vb. alanlardan katılım ile destekler güçlendirilecektir. Akademik, Kamu ve Özel Sektör kurumlarının Suriyeli sığınmacıların yapılacak sürdürülebilir ve/veya altyapı oluşturan çalışmaların devlet tarafından teşvik edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

6. Toplumsal uyum çalışmaları

- Toplumsal uyum için gerekli adımlardan ilki adalettir. Direkt devlet eliyle verilen, vatandaşın yerine sığınmacıyı önceleyen bir tavırla yapılan yardımlar toplumda hoşnutsuzluklara sebep olacaktır. Ayrıca, ***Suriyeli olmayan göçmenlerin de aynı adalet anlayışı içinde göz ardı edilmemesi gereklidir.***
- Bu konuda ***STK'lar ayağı ile yardımların ulaştırılmasının, devletin sadece kontrol ve koordine mekanizması olarak rol almasının***, toplumda önemli bir algı farkına sebep olacağı düşünülebilir.
- Toplumda etnik kökenlere yönelik ayrımcılık oluşma ihtimaline karşı önlemlerin alınması, ötekileştirme yaşanmaması için sığınmacıların "hak sahibi" oldukları konusunda toplumun bilinçlendirilmesi gerekebilir. Toplumda etnik yakınlığa yönelik bağlardan çok hak tabanlı bir bakış geliştirmek toplumun tepkisini azaltmak ve etnik tartışmaların ortaya çıkmasını engellemek için çok önemlidir. Verilen yardımların üstten bir bakışla ve minnet beklentisiyle yapılmasının, sığınmacıların rencide edilmesinin de önüne; ***hak temelli bakış ve din adamlarının planlı seslenişleriyle toplum vicdanını birleştirerek*** geçilmesi mümkün olduğu düşünülmektedir.
- ***Sığınmacıların kültürel farklılıklarından ötürü dışlanmalarını engellemek için "Suriye Kültür Günleri" gibi tanıtım etkinlikleri ve çeşitli kamu bilgilendirmeleri***

[57] Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar için Durum Analiz Raporu,* 2013. http://www.mavikalem.org/wp-content/uploads/2014/05/DURUM-ANALIZI-SURIYELI-SIGINMACILAR_SANLIURFA-2013-.pdf

yapılabilir. Yine küçük yaşta evlendirilen kızlar için de kültürün bir öğesi olabileceği gerçeği göz önünde bulundurulmalı, her küçük yaşta evlilik sömürü olarak algılanmamalıdır. Bu ayrımın anlaşılabilmesi için görüşmeler yapılarak tespitte bulunulmalıdır. Sömürü söz konusu olduğunda cezalandırılabilmelidir. Ancak kültürün parçası olan durumlarda, toplum düzenini bozmadıkça, saygı gösterilmesi gerekliliği hem toplum hem örgüt bazında anlaşılabilir olmalıdır. Bu bakış açısı tüm topluma yayılmalıdır. Vatandaşlar ile sığınmacıların ilişki, iletişim kurmasını sağlayacakları ortamlar oluşturulmalıdır (komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik STK etkinlikleri, teşvikleri gibi). Birbirini insani düzeyde tanıyan insanların toplumda daha olumlu bir bakışın oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Sığınmacıların haklarının korunması, donanımlarının iyileştirilmesi, kalıcı çözümlerin ve imkanların üretilmesi, toplumsal bakışın iyileşmesi, onların devlete güveninin artmasını sağlamakta önemlidir. Böylece bağlılıkları ve yaşam standartlarının iyileşmesi ile suça yönelme meyilleri azalarak uzun vadede toplumsal huzuru sağlayabilir.
- ***Vatandaşların güvenliğinin ve haklarının korunması da toplumsal huzur ve ortak yaşama uyum için gereklidir. Hırsızlık, yankesicilik gibi sorunların olmayacağına yönelik kamuoyu algısı oluşturmak, bu tip durumların engellenmesi için yapılan çalışmaların sebepleriyle paylaşılması, ortak akıl oluşturulması vatandaşların güvenlikle ilgili tedirginliklerini gidermek için önemli adımlardır.*** Toplumda var olan ekonomik sıkıntı çekileceği, işsizlik olacağı, (Doğu illerinde) çok eşliliğin yaygınlaşması korkusu gibi endişelerden toplumu kurtarmak için ucuz iş gücü, pahalı kiralar ve çoklu evliliklerin sığınmacıların değil fırsatçıların ortaya çıkardığı bir sorun olduğunu gösterebilmek, toplumsal tepkiyi doğru yönlendirerek olumsuzlukların giderilmesinde devlet çalışmalarına destek olan bir kamuoyu oluşturabilmek gereklidir. Bu şekilde suistimal edilen ihtiyaç sahibi sığınmacı toplum aynı zamanda vatandaşların tepkisiyle mücadele etme zorluğu yaşamayacaktır. Ayrıca sadece cezalarla baş edilemeyecek olan sömürülere toplumsal değer yargıları ile karşı konulabilecektir. Toplumsal algıların oluşturulabilmesi ve toplum vicdanının bu yönde harekete geçebilmesi için Diyanet İşleri Başkanlığı koordinatörlüğünde din alimlerinin açıklamalar yapması da önemli bir kanaldır.
- ***İki toplumun da katılımıyla ortak bir hareket ve bakış açısı geliştirmek ve yerel toplumu tüm dinamikleriyle iş birliğine katmak toplumsal uyuma olumlu etki yapacaktır.***

7. Hizmetlerin idaresi

Yukarıda belirtilen tüm hizmetlerin planlanmasında ve duyurulmasında hem Suriyeli misafirlerin hem de Türkiye vatandaşlarının hassasiyetlerinin birlikte dikkate alınması önemlidir. Bu amaçla planlama ve diğer çalışmalara bu gruplardan temsilcilerin katılması düşünülebilir. Hizmetlerin planlanmasında Suriyelilerin de katılımı, ihtiyaçların tespiti ve önceliklendirilmesi açısından önemlidir.

G. Sonuç

Suriyeli göçmenlerin uzun sürecek bir misafirlik döneminde oldukları ve büyük bir kısmının ülkemize yerleşebileceği gerçeğinden hareketle, yardımlara dayanan geçici çözümlerden, eğitim, istihdam ve sağlık konularında kalıcı çözümlerin üretilmesi dönemine hızla geçilmelidir. Planlanan girişimlerin uzun vadede etkilerinin göz önünde bulundurulması amacıyla diğer ülkelerin benzer tecrübelerinden de yararlanılması düşünülebilir.

Hizmetlerin verilebilmesi için hükümet düzeyinde bazı kararların alınması kadar, yerel yönetimlerin ve diğer yerel kurumların kontrolü ele alacak çalışmaları başlatması önem kazanmaktadır.

İstanbul ilinde yaşayan Suriyeli toplumun ilçelere göre dağılımını, verilen hizmetleri ve ihtiyaçları tanımlayan kapsamlı bir çalışmanın yapılması hem güncel durumun anlaşılması, hem de hizmetlerin ilçe düzeyinde çalışan kurum ve kuruluşlar tarafından paylaşımı açısından önemlidir.

F. Kaynaklar

1. Amnesty International. *Left Out In The Cold, Syrian Refugees Abandoned by International Community*, 2014.
2. UNICEF. *Suriye Krizi, Aylık İnsani Durum Raporu*, Eylül 2014.
3. International Rescue Commitee. *Dinliyor muyuz? Suriye Krizinden Etkilenen Kadınlara ve Kızlara Yönelik Taahhütlerimize Göre Davranmak*, 2014.
4. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu. *Suriye'li Mülteciler Krizi ve Türkiye, Sonu Gelmeyen Misafirlik*, 2013.
5. İnsani Yardım İrtibat Grubu. *Suriye Çok Sektörlü İhtiyaç Analizi*, 2014.
6. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu. *Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı, Suriyeli Mülteciler Durum Raporu*, 2013.
7. Euro-Mediterranean Human Rights Network. *Belirsizlik: Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Durumunu En İyi Anlatan Kelime*, 2011.
8. International Middle East Peace Research Center. *Türkiye'de Bulunan Suriyeli Mülteciler*, 2014.
9. AFAD. *Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri*, 2014 (Anket çalışması Adana, Adıyaman, Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Osmaniye ve Şanlıurfa illerinde yapılmıştır).
10. AFAD. *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar*, 2014.
11. AFAD. *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar 2013-Saha Araştırması Sonuçları, 2013*. https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/60-20131230154 91-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30.12.2013_tr.pdf
12. Hacettepe Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi. *Türkiyede'ki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması,* 2014.
13. Türk Tabipler Birliği. *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*, 2014.
14. İnsan Hakları Araştırmaları Derneği. *2011 Yılı Türkiye İltica ve Sığınma Hakkı, İzleme Raporu,* 2012.
15. Akademik Perspektif. *Suriyeli Mülteciler; Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları*, 2014.
16. Mazlumder. *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu,* 2014.
17. Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi. *Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme*, 2015.
18. Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi. *Suriyeli Sığınmacılar ve Sınır İllerindeki Yansımaları, Sayı 61*.
19. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. *Geçici Koruma Politikası ve Türkiye'ye Sığınan Suriyeliler,* 2012.
20. Kamer Vakfı. *Suriyeli Sığınmacılar için İhtiyaç Analizi Anketi*
21. Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar için Durum Analiz Raporu,* 2013.
22. Mazlumder. *Türkiye'de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği,* 2013.
23. İstanbul Sığınmacılar Platformu. *Yok sayılanlar, Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar, İstanbul Örneği,* 2013.
24. Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği – Eşit Haklar İçin İzleme Derneği. *Göz Ardı Edilenler, İstanbul'da Yaşayan Suriye'li Sığınmacılar*, 2013
25. Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi. *Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu,* 2014.
26. http://www.gazetevatan.com/suriyeli-ogrencilere-istanbul-da-okul-aciliyor-574294-gundem/
27. http://www.yenisafak.com.tr/egitim/istanbulda-suriye-okulu-421066
28. http://www.basaksehir.bel.tr/manset/1526/basaksehir-de-suriye-okulu-acildi?open=0

29. http://gundem.bugun.com.tr/suriye-okullari-haberi/959205
30. http://www.bahcelievler.bel.tr/icerik/171/3196/suriyeli-cocuklar-icin-okul.aspx
31. https://tr-tr.facebook.com/suriyeokullari
32. http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/suriyeli-cocuklara-gonullu-egitim
33. http://www.haber7.com/egitim/haber/1086780-turkiyenin-ilk-suriye-okulu-acildi
34. http://www.yorehaber.net/2014/06/sultanbeylide-suriye-okulu-acildi/
35. http://www.ihlassondakika.com/haber/Iste-Istanbulda-acilan-Suriye-okullari_585544.html
36. http://www.yorehaber.net/2014/06/sultanbeylide-suriye-okulu-acildi/
37. http://www.gazeteport.com.tr/haber/152867/istanbulda-suriyeli-cocuklar-icin-okul
38. http://www.mavikalem.org/cause-view/suriyeli-kadin-ve-cocuklarla-atolyeler-fener-balat-istanbul-2014-devam-ediyor/
39. http://www.aljazeera.com.tr/gorus/otelenen-gerceklik-suriyeli-siginmacilar
40. http://www.mazlumder.org/main/faaliyetler/basin-aciklamalari/1/suriyeli-multecilerin-saglik-hizmetlerinden-f/10263
41. http://www.denizfeneri.org.tr/haberler/maltepe-muftulugu-ve-insader-suriyelileri-unutmadi_3601/
42. http://www.sgdd.org.tr/Suriyeli-cocuklar-icin-Oyuncak-Kampanyasi-Son-gun-28-Kasim-i102
43. https://www.yyd.org.tr/tr/haberler/haberler/item/274-suriyeli-siginmacilara-ilk-mudahale-yeryuzu-doktorlari-ndan.html
44. http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2014/12/141229_suriyeli_cocuklar_oyku_altuntas